

**A párhuzamos
ösvények kertje** Tóth Krisztina:
Vonalkód
Magvető, Bp., 2006.

Adathalmaz, ami a leolvasó fej infravörös sugárnyalábjában nyílik meg; csíkjai nem, csak a közöttük lévő távolság hordoz információt – a papír fehérsége, a jel hiánya. A vonalkód a hozzárendelt tárgy, fogalom nélkül nem értelmezhető – ám léte nem csak termékre: sajátos alkotói technikára is utalhat.

Tóth Krisztina költő első novelláskötetében a szövegek közötti (s a szövegeket átható) hiány is energiával és jelentéssel bír. A *Vonalkód* tizenöt novellája, mint tizenöt pengevékony ösvény húzódik átjárhatatlanul egymás mellett; ahogy lemezen a mikrobarázdák, a történetársók is izoláltak, kapcsolatot közöttük egyedül az ösvények vándora, a magányos elbeszélő teremt. Tóth Krisztina a feldolgozandó élményanyagtól tisztes távolságot tart – pedáns, közönyös idegenvezetőként kalauzol át múlton és jelenen. Mondatai kiszámítottak, ironikusak és kemények: ez itt az út kezdőpontja, tájékoztat, a lakkfényű, barna cserépkályha; balra dohos családi nyaralónk következik és a nyomorúságos emlékü úttörőtábor, majd pár évvel odébb, ott, a vízparton, az első suta szexuális próbálkozás – nézzék csak: „fölköttem a csillagos ég, bennem pedig egy végtelenül lassan mozgó, hideg, riadt kamaszujj. Még, még. Fáj. Ugye sose hagysz el. Soha.”

Tűnődő csendességgel lép Tóth vonalról vonalra, haladásának irányát a novellák alcímében is jelölve (pl. *Életvonal Vervonal, Útvonal*). Prózájában a személyiség erősen tárgyiasul, az én éppolyan panel itt, mint az elbeszélések háttérét alkotó ipari táj, lakótelep vagy a japán bevásárlóközpont – szerepe bármilyen helyen és szituációban azonos marad. A tokiói utazásról szóló fejezetben (ami akár az *Elveszett jelentés* című film parafrázisa is lehetne) a hősnő egy régi kapcsolat tárgyi emlékeit próbálja felszámolni. Kísérletéhez az új környezetet használja eszközként, más és más helyszínen vesztve, rejtve el a régi szerelmes társasjátékból megmaradt levélkéket, kívánság-cetliket – a „Csókold végig a gerincemet” – cédula például a Villám szobrának lábához kerül, a „Beszélj a titkos vágyaidról” pedig egy malacperselyben landol. A tárgyak elhagyása elhagyottá, egyben szabaddá tesz. Ami marad, idegen térben idegen szavak. Ha megtalálja, se fogja érteni senki; ha érti is – mi változik attól.

Hogy ez a sivár tudás mitől evidens a *Vonalkód* történeteiben, arra – egy iskolai incidenssel kapcsolatban – *A tolltartó (Irányvonal)* című elbeszélés részlete ad-

hat választ. „Kimerevített pillanat volt (...) és közben nem éreztem semmit, hacsak azt nem, hogy vannak történetek és közben van sors, s hogy ennek a bizonyos sorsnak olykor semmi köze sincs magukhoz a történetekhez, hogy a sorsnak saját történetei vannak és saját ideje, s hogy ez az idő megállt”. Mondatok és mozdulatok, az előbb még teljesen egyértelmű eseménysor – hirtelen eltávolodik, jelentőségét veszti. A megfigyelő konstatál: ez nem az én hangom, nem az én testem, csak a látható, szavakkal még elmondható oldal. Felfeslik a szerelmek, múlt napok szövedéke – sorok között vibrál a hiány.

Tudatosság, nagyfokú kontroll érezhető a *Vonalkód* szerkesztésében; halálessettel indul és zárul a szimmetrikus felépítésű kötet, középtájt pedig – két, tablószerűen kidolgozott, részletgazdag novellában – a párhuzamosan futó szálak hálózattá szerveződnek. Tóth Krisztina leírásai élesek, legyen szó a gyermek- és kamaszévek belső vívódásairól vagy akár egy szimpla pecázásról – és önvalójában, a nosztalgia leghalványabb árnyalata nélkül jelenítik meg a Kádár-kor betonszürke égését, mindennapjait. Elbeszélésmódja viszont hiteltelenné válik, mikor elhagyja a saját köreit – vagyis, ha nem vállalja a személyes jelenlétet. A válogatás különben impulzív darabjai közül ezert is lóg ki a *Hangyaterkép* és a *Take five* című; előbbi leginkább a *Macskajaj* hangulatait idézi – van benne mágikus-realizmus és mesésen színezett (de érezhetően meg nem élt) nyomor; a másik mű vonatott, merev, a szerző túlzóan és feleslegesen él az eltávolítás eszközeivel. „– Szép vagy – mondta az idegen arcnak. – Merci bien – felelte az idegen női száj” – a várható szakítást azért lehetett volna ennél finomabban sejtetni. Egy bosszantó törés előfordul már korábban, az első oldalakon is; a *Lakatlan ember* megrázóan tiszta közelképei, az öreg kimondatlan részvétellel ábrázolt szenvedéstörténete mellett durva és modoros a közbevetett megjegyzés: „Nem megírni a pelenkás, kicsi alsótestet.” Tóth itt, mint a mesebeli okos leány, mutat is valamit, meg nem is – kiszólása, tekintve a kötet egészét, nem túl szerencsés. Ha „nem megírni”, akkor valóban legyen úgy, különben az egész szöveg hitelessége veszhet el egyetlen hatásosnak szánt mondat miatt. Szerencsére Tóth Krisztina máshol látja és be is tartja a szöveg szabta határokat. Könyvének erővonalai így nem hajlanak sem a színpadiasság, sem a túlzott hidegség irányába – rendszerré tömörülnek inkább, hogy aztán szertehullva bújjanak meg egy matekfűzet lapjain, a Nyugatról hozott sörösdobozok oldalán, kerítésrácsok között, vagy (bölcsen, rejtelmesen) a nyitott női tenyérben.

Koncz Tamás